

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อการนันทนาการ Legal Measure Pertaining to Control Marijuana for Recreation Use

อณุ ดาวเรือง และ เสถียรภาพ นาทหลวง

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

Anoo Dawrueang and Sthianrapab Naluang

Assumption University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Anoomini@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้ยอมรับแนวคิดในการลดทอนความผิดทางอาญา (Decriminalization) ของพืชกัญชาจะเห็นได้จากที่ประเทศต่าง ๆ ได้มีการแก้ไขปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมายเดิมแล้วใช้กฎหมายใหม่แทน เพื่อให้กัญชาถูกกฎหมาย (Legalization) ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ประเทศไทยจึงได้ออกมาตรการการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ คือ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 (ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565) งานวิจัยฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึง มาตรการในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการโดยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยพบว่าประกาศฯ ดังกล่าว ทั้ง 2 ฉบับนี้ ยังขาดความชัดเจนทั้งในคำจำกัดความ และหลักเกณฑ์ซึ่งใช้เป็นมาตรการการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการนั้นยังขาดความครอบคลุมในการ บังคับใช้กฎหมาย ผู้เขียนเห็นว่า การตรากฎหมายเฉพาะ อย่างเช่น พระราชบัญญัติกัญชาเพื่อให้เกิดความ ครอบคลุมในการตีความและบังคับใช้กฎหมายย่อมเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ ชัดเจนแห่งกฎหมายได้

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย; กัญชาเพื่อนันทนาการ

* วันที่รับบทความ : 23 มีนาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 11 เมษายน 2566; วันตอบรับบทความ : 19 เมษายน 2566

Abstracts

These days, the decriminalization of marijuana is a concept that is now permissible in many nations' laws. It can be seen that many countries have amended or repealed existing laws and implemented new ones to legalize marijuana. For such reason, Thailand has also issued control measures to regulate marijuana for recreational use which are the notification of the Ministry of Public Health on Identifying the Name of Category 5 Narcotics B.E.2565 (2022) and the notification of the Ministry of Public Health on Controlled Herbs (Marijuana) B.E.2565 (2022) [Dated 11 November B.E.2565 (2022)]. The purpose of this research is to study the controlling measures for marijuana for recreational use by comparing Thai and relevant foreign laws.

According to the research, it is found that both legislations remain unclear in terms of definition. Furthermore, the criteria used as a controlling measure to regulate marijuana for recreational use still do not cover law enforcement. The author views that enacting specific legislation, such as the Marijuana Act, to cover the interpretation and enforcement of the law would be a solution to the ambiguity in law enforcement under the existing laws.

Keywords: Legal Measure; Marijuana for Recreation

บทนำ

การใช้กัญชาเพื่อการนันทนาการโดยที่เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์ คือ การทำให้กัญชาเป็นสิ่งถูกต้องตามกฎหมาย (Legalization) เป็นกระบวนการยกเลิกกฎหมายที่มีข้อกำหนดว่ากัญชาคือสิ่งเสพติดซึ่งจะมีมาตรการควบคุมหรือกำหนดปริมาณการผลิตยาเสพติดภายใต้กฎหมายระเบียบและข้อบังคับทางกฎหมายอย่างถูกต้องการทำให้กัญชาถูกต้องตามกฎหมายนั้นจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายเดิมที่มีความล้าหลังและทำให้กฎหมายเป็นไปตามสถานการณ์โลก

จากการศึกษาข้อมูลกฎหมายในประเทศไทยว่าด้วยกฎหมายที่ควบคุมมาตรการอันเกี่ยวกับกัญชาพบว่า เดิมที่กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยถูกกำหนดไว้ว่าห้ามปลูก ห้ามเสพ ห้ามจำหน่ายและมีไว้ในครอบครอง ดังนั้นการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง หรือเสพโดยไม่ได้รับอนุญาตยังคงต้องรับผิดและมีโทษตามกฎหมายทั้งจำคุกหรือโทษปรับอยู่ สำหรับผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งโทษของการกระทำต่าง ๆ จะมีอัตราโทษที่ต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับการกระทำผิดแต่ละประเภท (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522, 2522: 7) แต่ในปัจจุบันภาครัฐได้เล็งเห็นถึงคุณประโยชน์ของการนำกัญชามาใช้ประโยชน์ในหลาย ๆ ด้านอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางกฎหมายเพื่อให้สามารถนำประโยชน์จากกัญชามาใช้ได้ โดยแบ่งระยะของการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกัญชาได้ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะแรกได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ถือเป็นก้าวแรกแห่งการผ่อนปรนมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาเพื่อใช้ในทางการแพทย์และการวิจัยเท่านั้น ยังไม่มีการอนุญาตทางกฎหมายให้ใช้กัญชาเพื่อนันทนาการหรือใช้เพื่อความบันเทิง (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562, 2562: 5)

ระยะที่สองได้มีการออกกฎหมายโดยประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2563 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2563 โดยเป็นการแก้ไขกฎหมายเพิ่มโดยให้ชุมชนสามารถปลูกกัญชาได้บ้านละ 6 ต้น มีเงื่อนไขว่าผู้ที่ปลูกกัญชาต้องขออนุญาตเป็นวิสาหกิจชุมชนและได้มีการผ่อนปรนอนุญาตให้ใช้ส่วนต่าง ๆ ของกัญชาออกจากยาเสพติดประเภทที่ 5 ยกเว้นส่วนบริเวณ ช่อดอก ใบติดช่อ และเมล็ดกัญชายังคงเป็นส่วนที่ผิดกฎหมายเนื่องจากเป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 เช่นเดิม (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563, 2563: 33)

ระยะสุดท้ายทางกระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎหมายเป็นประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องสมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 ซึ่งได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการควบคุมเกี่ยวกับช่อดอกของพืชกัญชา และการเข้าถึงของผู้ใช้กัญชาโดยมีการกำหนดอายุ ข้อกำหนดของผู้ขายกัญชา การปรับแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการในประเทศไทย ทำให้มีการลดพืชกัญชาออกจากยาเสพติดประเภทที่ 5 แต่ได้มีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมมาตรการการใช้กัญชา ส่งผลให้ฝ่ายกฎหมายจำเป็นต้องออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องสมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 มาแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการการควบคุมการใช้กัญชา (ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565, 2565: 8) โดยประกาศกระทรวงดังกล่าวนี้มีการกำหนดมาตรการอย่างกว้างเกี่ยวกับอายุผู้ใช้หรือผู้ใช้ประโยชน์จากกัญชา แต่ไม่ได้มีมาตรการในการแสดงบัตรต่อร้านค้าที่มีสิทธิจำหน่ายกัญชา อีกทั้งยังมีได้กำหนดว่าผู้ซื้อสามารถซื้อได้จำนวนครั้งละเท่าไร ผู้ครอบครองกัญชามีสิทธิพกกัญชาในที่สาธารณะจำนวนเท่าไร นอกจากนี้ประกาศกระทรวงฉบับดังกล่าวนี้ยังมีได้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมสถานที่ในการใช้กัญชามีให้เป็นการสร้างความรำคาญแก่บุคคลอื่นด้วย มีเพียงแต่ข้อบังคับว่ามีให้เสวกัญชาในพื้นที่สาธารณะ โดยใช้พระราชบัญญัติการสาธารณสุขมาใช้บังคับแทนการกำหนดสถานที่ใช้กัญชาอย่างชัดเจนจึงเห็นได้ว่าการออกกฎหมายดังกล่าวนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อสุขภาพของประชาชน (สำนักสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565: ออนไลน์) เมื่อมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาอนุญาตให้ประชาชนใช้กัญชาเพื่อนันทนาการไม่ว่าจะเป็นการเสพหรือสูบโดยไม่มีมาตรการทางกฎหมายเฉพาะเข้ามาควบคุมการใช้กัญชาอย่างละเอียดและครอบคลุม อันขัดกับเจตนารมณ์ในการตรากฎหมายเกี่ยวกับการใช้กัญชาดังที่กล่าวมาข้างต้นย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้อยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายและส่งผลให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพประชาชนเนื่องจากมีข้อบังคับทางกฎหมายที่ไม่ครอบคลุมมากพอ

เมื่อมองมาที่หลายประเทศทั่วโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาให้เป็นไปตามสถานการณ์ของโลกจากรายงานยาเสพติดโลก (Word Drug Report 2018) ของสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime: UNODC) พบว่าในปี ค.ศ. 2016 กัญชาเป็นยาเสพติดที่มีผู้ใช้มากที่สุดโดยมีผู้ใช้ประมาณ 192.2 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 6.9 ของประชากรทั้งหมดและพบว่ามี 7 ประเทศในโลกอนุญาตให้สามารถใช้กัญชาเพื่อนันทนาการได้ ได้แก่ สาธารณรัฐบราซิล แคนาดา สหรัฐอเมริกา (บางมลรัฐ) เนเธอร์แลนด์ แม็กซิโก สเปน จอร์เจีย และมีประเทศที่อนุญาตเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ (อัครพนธ์ เอี้ยวรัตนวดี, 2563: 95) โดยประเทศที่เปิดนโยบายการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์ เดิมทีเป็นประเทศที่มีกฎหมายห้ามการใช้กัญชามาก่อน เช่น สหรัฐอเมริกามีกฎหมายห้ามใช้กัญชาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 (ค.ศ. 1937) หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2526 (ค.ศ. 1983) ทางรัฐโอเรกอนได้มีการนิรโทษกรรมการใช้กัญชาและต่อมาในปี 2539 (ค.ศ. 1996) รัฐแคลิฟอร์เนียเป็นรัฐแรกที่อนุญาตให้มีการใช้กัญชาทางการแพทย์อย่างถูกกฎหมายในปัจจุบันสำหรับปริมาณของสารสกัดกัญชาที่อนุญาตให้บุคคลครอบครองในแต่ละรัฐได้นั้นก็มีปริมาณที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้บางรัฐอนุญาตให้สามารถปลูกกัญชาในบ้านได้ เช่น รัฐโอเรกอนวอชิงตันดีซี มิชิแกนนอกจากนี้แต่ละรัฐจะมีการกำหนดข้อกำหนดระเบียบและมาตรฐานในการปลูกและจำหน่ายที่แตกต่างกันไปไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่ปลูก ระบบการรักษาความปลอดภัย (รวีสสาข์ สุชาติ และคณะ, 2564: 47)

มาตรการในทางกฎหมายเพื่อใช้สำหรับการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการในต่างประเทศนั้น มีข้อกำหนดในรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้ที่มีสิทธิใช้กัญชา ผู้ที่มีสิทธิในการขายกัญชา ร้านที่สามารถขายกัญชาได้ ขั้นตอนในการซื้อว่าต้องแสดงบัตรทุกครั้งนอกจากนี้ยังมีการกำหนดจำนวนของการซื้อกัญชาต่อครั้งว่าสามารถซื้อได้ปริมาณเท่าไร มีการกำหนดสถานที่ที่สามารถสูบหรือเสพกัญชาได้มีการกำหนดการจำหน่ายการปลูกกัญชาในแต่ละครัวเรือนไม่เกินกี่ต้น โดยกฎหมายการควบคุมกัญชาเพื่อใช้ในทางนันทนาการของต่างประเทศนั้นไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา หรือเนเธอร์แลนด์ต่างมีเจตนารมณ์ในทางกฎหมายที่สอดคล้องกับตัวบทบัญญัติที่ใช้ในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้มาตรการในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการของต่างประเทศจึงเป็นการป้องกันการเข้าถึงกัญชาของเยาวชนและป้องกันมิให้ประชาชนทั่วไปใช้กัญชาโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนผู้มีสิทธิใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนผู้อยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายทำให้กฎหมายครอบคลุมในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ

จากสภาพปัญหาข้างต้นผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ ให้กฎหมายในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการในประเทศนั้นพัฒนาเป็นกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วและประชาชนได้ผล

ประโยชน์จากกฎหมายการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการโดยให้ประชาชนนั้นได้ใช้สิทธิเสรีภาพในการใช้กัญชาได้อย่างปลอดภัยภายใต้กฎหมายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทางกฎหมายการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ
4. เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางสำหรับการพัฒนากฎหมายในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงหลักเกณฑ์ขอบเขตการใช้กัญชาในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับประกาศกระทรวงสาธารณสุข โดยจะศึกษาหลักเกณฑ์ขอบเขตการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางแพทย์ของประเทศต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางการแก้ปัญหาระหว่างประเทศโดยนำมาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของประเทศไทย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทางกฎหมายการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ

หลายประเทศทั่วโลกให้ความสนใจในการทำให้ออกกัญชาถูกกฎหมาย แต่การทำให้ออกกัญชาถูกกฎหมายนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายเนื่องจากมีหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ วัฒนธรรม และที่สำคัญ คือ การเมืองและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารประเทศ แม้องค์การสหประชาชาติ (UN) และองค์การอนามัยโลก (WHO) จะมีได้มีข้อห้ามใด ๆ ต่อการนำกัญชามาใช้ในทางการแพทย์ แต่การใช้กัญชาเพื่อนันทนาการนั้นยังมีหลายแนวคิดที่เชื่อว่า “กัญชาคือยาเสพติดในระดับโลก” สำหรับบางประเทศที่มีการอนุญาตให้มีการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการเดิมที่มีแนวคิดเกี่ยวกับกัญชาว่า คือ ยาเสพติดผิดกฎหมายที่ไม่มีประโยชน์แม้กระทั่งในทางการแพทย์ จนกระทั่งประเทศเหล่านั้นมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายโดยการเริ่มจากการอนุญาตให้ใช้กัญชาในทางการแพทย์และจึงมีแนวคิดในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ โดยผู้เขียนจะนำเสนอแนวคิดของการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการโดยแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ 1) ระบบกฎหมายที่กัญชาเป็นยาเสพติดผิดกฎหมายแต่สามารถใช้กัญชาได้ภายใต้กรอบของ

กฎหมาย และ 2) ระบบกฎหมายที่กัญชาถูกกฎหมายและสามารถใช้กัญชาเพื่อนันทนาการได้ เพื่อศึกษาแนวคิดในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กัญชาให้สามารถใช้กัญชาเพื่อนันทนาการได้

1. แนวคิดในการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการของประเทศเนเธอร์แลนด์

ปัจจุบันสถานะของกัญชายังถือว่าเป็นยาเสพติดผิดกฎหมายในประเทศอยู่ อนุญาตให้ใช้กัญชาได้ภายใต้กรอบของกฎหมายโดยรัฐบาลของประเทศเนเธอร์แลนด์นั้นได้มีการผ่อนปรนความเข้มงวดในทางปฏิบัติ กล่าวคือ รัฐบาลได้มีการอนุโลมให้สามารถใช้กัญชาได้โดยสร้างวัฒนธรรมที่เรียกว่า “จีโดเจน (Gedogen)” ซึ่งเป็นภาษาดัตช์ (Dutch) มีความหมายที่ตรงกับวลีในภาษาไทยว่า “เอาหูไปนาเอาตาไปไร่” คือ ทางเจ้าหน้าที่รัฐพยายามไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับประชาชนที่มีความประสงค์จะใช้กัญชาไม่ว่าจะเป็นการเสพครอบครองจำหน่าย หรือการปลูก トラบใดที่ประชาชนในประเทศยังคงใช้กัญชาอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย เจ้าหน้าที่รัฐก็จะไม่ล้ำเส้นเข้าไปดำเนินการทางกฎหมายกับประชาชน (Leslie, 2018: 201) ในระยะแรกของการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการใช้กัญชาเริ่มต้นประมาณปี ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) โดยเจตนารมณ์ของการพัฒนากฎหมายดังกล่าวนี้เพื่อการแยกผู้ใช้น้ำยาเสพติดเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) ผู้ที่ใช้น้ำยาเสพติดร้ายแรง (Hare Drugs) เช่น ยาบ้า โคเคนซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่จะได้รับโทษทางกฎหมายรุนแรงในอัตราในการรับโทษสูง และ (2) ผู้ที่ใช้น้ำยาเสพติดไม่ร้ายแรง (Soft Drugs) เช่น กัญชาโดยกฎหมายจะให้การอนุโลมในการใช้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1976 (พ.ศ. 2519) ผลของกฎหมายดังกล่าวไม่มีผู้เสพยาเสพติดไม่ร้ายแรง (Soft Drugs) ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายเลย (Dirk, 2019: 2)

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น พบว่า การใช้กัญชาในประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นเสมือนการทำให้กัญชาถูกกฎหมาย ซึ่งตามความจริงนั้นยังคงมีกฎหมายคอยควบคุมการใช้เสพ ครอบครอง จำหน่าย หรือปลูกกัญชาอยู่ โดยร้านกาแฟที่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายกัญชาได้นั้นคือจุดประสงค์ในการจัดระเบียบความเรียบร้อยในการควบคุมการจำหน่ายกัญชา เนื่องจากร้านกาแฟดังกล่าวมีกฎหมายควบคุมจึงทำให้ผู้ใช้กัญชาเป็นผู้ที่อยู่เกณฑ์มีสิทธิ์ใช้กัญชา คือ อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี เป็นการทำให้ประชาชนในประเทศนั้นมีความห่างไกลและปลอดภัยจากกัญชาในตลาดมืดหรือกัญชาที่ผิดกฎหมาย ถ้าร้านกาแฟร้านใดฝ่าฝืนจะถูกปิดตัวลงชั่วคราวหรือถาวรขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำผิดของร้านกาแฟนั้น ๆ (Palali & Van Ours, 2017: 1750) นอกจากนี้แนวคิดของกฎหมายควบคุมกัญชาเพื่อนันทนาการมีเพื่อกีดกันการเข้าถึงยาเสพติดของเยาวชนให้ห่างไกลจากยาเสพติดแม้จะมีความเสี่ยง แต่แนวคิดดังกล่าวเป็นการลดทอนภาระทางระบบยุติธรรมทางอาญาและคดีอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Rolles, 2014: 1)

2. แนวคิดในการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการของมลรัฐโคโลราโดประเทศสหรัฐอเมริกา

ตามกฎหมายหลักของรัฐบาลกลาง การใช้กัญชา ครอบครอง ผลิต จำหน่ายถือเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เนื่องจากกัญชายังคงมีสถานะเป็นยาเสพติดประเภทที่ 1 ตามกฎหมายของรัฐบาลกลางสหรัฐอยู่ (Barett, 2022: Online) ในประวัติศาสตร์ทางกฎหมายระหว่างมลรัฐโคโลราโดในปี ค.ศ. 1876 (พ.ศ. 2419) การใช้

กัญชาหรือการครอบครองกัญชานั้นไม่ถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และไม่มีกฎหมายในการควบคุม โดยส่วนใหญ่แล้วการใช้กัญชาในยุคแรกมักใช้กัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการแพทย์ กล่าวคือ ใช้ทางเภสัชวิทยาเป็นยาในการบำบัดรักษาโรคจนกระทั่งปี ค.ศ. 1917 (พ.ศ. 2460) กระแสหลักของสหรัฐอเมริกาได้มีลงโทษสำหรับผู้ที่ใช้กัญชาหรือครอบครองกัญชา รวมไปถึงการเพาะปลูกกัญชาก็ถือว่ามีความผิด มลรัฐโคโลราโดจึงได้มีข้อบังคับทางกฎหมายในการห้ามใช้กัญชา โดยผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษทางอาญาต่อมาในปี ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) มลรัฐโคโลราโดภายใต้การบริหารของโอบามา ได้ดำเนินการใช้กัญชาในทางการแพทย์โดยได้มีการออกใบอนุญาตและควบคุมการใช้กัญชาในทางการแพทย์ในระดับมลรัฐ (Small, 2020: Online)

จากความสำเร็จของโครงการการใช้กัญชาในทางการแพทย์ของรัฐโคโลราโดส่งผลให้มีแนวคิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการในการใช้กัญชาใน Amendment 64 เนื่องจากความล้มเหลวของกฎหมายเก่าที่มีมาตรการในการห้ามใช้ ครอบครอง จำหน่าย หรือปลูกกัญชาได้สร้างภาระให้กับรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในระบบยุติธรรมทางอาญา ประกอบกับกระแสต่อต้านทางสังคมของประชาชนในรัฐโคโลราโดในการที่กัญชาเป็นสิ่งผิดกฎหมายด้วยเหตุผล 4 ประการ กล่าวคือ (1) การใช้ THC ในทางการแพทย์แพร่หลายมากขึ้นเพราะฤทธิ์ของยาและราคา (2) ประชาชนมีสิทธิ์ที่จะใช้กัญชาเพื่อความผ่อนคลายตามต้องการอย่างทันด่วน (Instant Gratification) ซึ่งกัญชาสามารถตอบสนองความต้องการได้ดี (3) การยอมรับสถานะของกัญชาว่าไม่ได้มีความแตกต่างไปจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือการสูบบุหรี่กันในสังคมปัจจุบันซึ่งสามารถใช้มาตรการในการควบคุมได้ (4) การปราบปรามหรือกำจัดกัญชานั้นเป็นความล้มเหลวทางกฎหมาย กล่าวคือ เป็นการใช้งบประมาณไปอย่างไม่เกิดประโยชน์สูงสุดและไม่สามารถกำจัดหรือทำลายกัญชาให้หมดไปได้ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2557: ออนไลน์) โดยมลรัฐโคโลราโดได้มีการในประชาชนในมลรัฐได้ลงคะแนนเสียงโหวตแก้ไขรัฐธรรมนูญให้กัญชาสามารถใช้กัญชาเพื่อนันทนาการได้เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) และการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการจึงได้รับการอนุมัติทางกฎหมายส่งผลให้การใช้กัญชาครอบครอง จำหน่าย หรือการปลูกกัญชาในมลรัฐโคโลราโดเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายและถูกบัญญัติมาตรการในการควบคุมการใช้กัญชาในรัฐธรรมนูญของรัฐโคโลราโดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (History Colorado, 2019: Online) จากที่กล่าวมาประชาชนในมลรัฐโคโลราโดที่สนับสนุนผลักดันกฎหมายในการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ Amendment 64 มีแนวคิดต่อการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ด้วยแนวคิดทางกฎหมายว่าเพื่อเป็นการสร้างตลาดกัญชาที่มีการควบคุมโดยรัฐบาลทำให้เป็นการทำลายกัญชาในตลาดมืดหรือกัญชาที่ผิดกฎหมายเป็นการควบคุมและป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าถึงกัญชาได้ง่ายและเพื่อประโยชน์ในการลดภาระทางการเงินของรัฐบาล โดยการผ่านการจัดเก็บภาษีที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อสาธารณะด้วยอีกทั้งการควบคุมการใช้กัญชาก็สามารถทำให้สังคมปลอดภัยและช่วยลดความรุนแรงเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย (David, 2021: 2)

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการของประเทศไทย และต่างประเทศ

1. กฎหมายกัญชาประเทศเนเธอร์แลนด์ (Netherlands) กัญชายังคงเป็นยาเสพติดอยู่แต่ถือว่าเป็นยาเสพติดประเภทไม่ร้ายแรง (soft drugs) กล่าวคือ การเสพ ครอบครอง จำหน่าย หรือปลูกกัญชานั้นสามารถทำได้ตามข้อกำหนดของกฎหมายดังนี้

1.1. มาตรการในการควบคุมมิให้เยาวชนเข้าถึงกัญชาเพื่อนันทนาการ ผู้ที่มีสิทธิในการใช้กัญชาเพื่อเสพ ครอบครอง จำหน่าย หรือปลูกกัญชา ซึ่งเป็นยาเสพติดประเภทไม่รุนแรง (Soft Drugs) ต้องเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 18 ปี ขึ้นไปถือว่าไม่เป็นผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาในประเทศเนเธอร์แลนด์ (Government of the Netherlands, 2017: Online)

2. มาตรการควบคุมมิให้ประชาชนใช้กัญชาเพื่อนันทนาการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

2.1. การควบคุมด้านการครอบครองและการเสพกัญชาเพื่อนันทนาการ

การครอบครองกัญชาจะต้องไม่เกิน 5 กรัม ต่อวัน (เทียบได้กับบุหรี่ปันลำไม่เกิน 4-5 มวน) หากพบการครอบครองกัญชาเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เจ้าหน้าที่จะทำการยึดกัญชาแต่ไม่มีการดำเนินคดีทางอาญาเว้นแต่การครอบครองกัญชาตั้งแต่ 5-30 กรัม ผู้นั้นจะต้องรับโทษปรับเป็นเงิน 75 ยูโร และหากกระทำความผิดซ้ำก็จะได้รับโทษที่สูงขึ้นหรือผู้ใดครอบครองกัญชามากกว่า 30 กรัมจะต้องได้รับโทษทางอาญา โดยมีโทษจำคุกสูงสุด 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 16,750 ยูโรหรือทั้งจำทั้งปรับและห้ามเสพกัญชาในที่สาธารณะอันก่อให้เกิดความรำคาญแก่บุคคลอื่น มิเช่นนั้นจะถือว่าได้กระทำความผิดอาญาและต้องโทษจำคุกหรือโทษปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ โดยการครอบครองกัญชาดังกล่าวนี้นี้จะต้องมีสำหรับใช้ส่วนตัวเท่านั้นไม่ว่าจะเป็นการเสพหรือบริโภคโดยวิธีใดแต่การใช้กัญชาโดยการเสพนั้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดเหตุรำคาญแก่ผู้อื่นโดยจะต้องเสพในสถานที่ที่หน่วยงานของรัฐกำหนด

2.2. การควบคุมการดำเนินการจำหน่ายกัญชาเพื่อนันทนาการ สามารถซื้อ-ขายกัญชาได้จากร้านกาแฟ (Coffee Shop) ที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลท้องถิ่นให้จำหน่ายกัญชาในประเทศเนเธอร์แลนด์ สามารถจำหน่ายยาเสพติดประเภทไม่ร้ายแรงอย่างกัญชาได้ในปริมาณสูงสุดไม่เกินกว่า 5 กรัมต่อการซื้อ-ขาย 1 ครั้ง โดยการซื้อ-ขายกัญชานั้นจะผู้ซื้อจะต้องแสดงหลักฐานในการซื้อว่าเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้สามารถซื้อ-ขายกัญชาได้ก่อนการซื้อ-ขายและร้านกาแฟจะต้องอยู่ห่างจากโรงเรียนหรือสถานศึกษาไม่ต่ำกว่า 250 เมตร

2.3. การควบคุมการปลูกกัญชาเพื่อนันทนาการ ตามกฎหมายประชาชนไม่สามารถปลูกกัญชาในเชิงพาณิชย์ได้ แต่สามารถปลูกเพื่อการเสพส่วนตัวได้ไม่เกินครัวเรือนละ 5 ต้น แต่หากเจ้าหน้าที่ได้ทำการตรวจค้นแล้วพบการปลูกกัญชามากกว่า 5 ต้น ผู้ปลูกจะไม่ถูกดำเนินคดีอาญาแต่ผู้ปลูกจะต้องทำลายต้นกัญชานั้นทิ้งทั้งหมดและจะไม่ได้รับอนุญาตให้สามารถปลูกกัญชาได้อีก หากทำการฝ่าฝืนโดยการลักลอบปลูกผู้นั้นจะต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปีหรือปรับไม่เกิน 67,000 ยูโรหรือทั้งจำทั้งปรับ

2. กฎหมายกฤษฎีกรัฐโคโลราโด (Colorado Constitutional Amendment 64) ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนแบ่งมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการใช้กัญชาโดยกฎหมายของรัฐโคโลราโดในเรื่องการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการในการศึกษาหลักกฎหมายโดยแบ่งเป็นมาตรการดังนี้

1. มาตรการในการควบคุมมิให้เยาวชนเข้าถึงกัญชาเพื่อนันทนาการ

บุคคลที่สามารถใช้กัญชาหรือผลิตภัณฑ์ที่ผสมกัญชาได้จะต้องมีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปและจะต้องเสียภาษีเช่นเดียวกับแอลกอฮอล์ โดยมีข้อบังคับว่าจะต้องแสดงบัตรประชาชนก่อนซื้อกัญชา ห้ามจำหน่ายหรือแจกจ่ายกัญชาให้เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี (FindLaw, 2019: Online)

2. มาตรการควบคุมมิให้ประชาชนใช้กัญชาเพื่อนันทนาการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

2.1. การควบคุมด้านการครอบครองและการเสพกัญชาเพื่อนันทนาการ

บุคคลทั่วไปที่สามารถซื้อและใช้กัญชาได้ตามกฎหมายของรัฐโคโลราโดนั้นจะต้องมีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป กล่าวคือ บุคคลนั้นสามารถใช้กัญชาเพื่อนันทนาการได้โดยไม่ผิดกฎหมายของรัฐโคโลราโดหรือกฎหมายท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

- สามารถครอบครองใช้ ซื้อหรือขนส่งอุปกรณ์สำหรับใช้กัญชาที่มีปริมาณในการบรรจุกัญชาไม่เกินกว่า 1 ออนซ์ได้และสามารถครอบครองกัญชาในที่สาธารณะได้ไม่เกิน 1 ออนซ์และต้องเก็บไว้ในภาชนะที่มิดชิด

- การเสพหรือบริโภคกัญชานั้นจะต้องอยู่ภายในบ้านเรือนหรือพื้นที่ส่วนตัวที่มิดชิดเท่านั้น ห้ามใช้ในที่สาธารณะ

- ห้ามนำกัญชาไปเสพในรัฐอื่น

- การเสพกัญชานั้นจะต้องห่างจากโรงเรียนไม่ต่ำกว่า 300 เมตร (FindLaw, 2019: Online)

2.2. การควบคุมด้านการจำหน่ายกัญชาเพื่อนันทนาการ

กฎหมายของรัฐโคโลราโดได้ให้นิยามความหมายของร้านค้าสำหรับขายกัญชา หมายถึง นิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ซื้อกัญชาจากฟาร์มกัญชาเพื่อจำหน่ายกัญชาให้กับผู้บริโภค

การซื้อ-ขายกัญชานั้นผู้ซื้อต้องมีอายุเกิน 21 ปีบริบูรณ์และสามารถซื้อได้คนละ 1 ออนซ์ต่อครั้งหากเป็นบุคคลที่มาจากรัฐอื่นจะสามารถซื้อได้เพียง 1 ใน 4 ออนซ์เท่านั้นผู้ซื้อจะต้องแสดงตนว่ามีสิทธิในการซื้อกัญชาจากร้านที่ได้รับอนุญาตในให้ขายกัญชาเท่านั้น (FindLaw, 2019: Online)

2.3. การควบคุมด้านการปลูกกัญชาเพื่อนันทนาการ

การปลูกกัญชาสามารถปลูกได้ 6 ต้นต่อหนึ่งครัวเรือนแต่ต้องไม่เกิน 3 ต้นที่ให้ดอกกัญชาได้ โดยการปลูกกัญชานั้นจะต้องอยู่ในที่มิดชิดไม่ให้เป็นได้โดยง่ายและผู้ปลูกไม่สามารถขายกัญชาที่ปลูกได้ ผู้ปลูกกัญชาและร้านขายกัญชาจะต้องได้รับการอนุญาตจากทางรัฐโคโลราโดและมีเจ้าหน้าที่ตรวจเป็นระยะ ๆ (FindLaw, 2019: Online)

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ

1. การควบคุมด้านการครอบครองและการเสพกัญชาเพื่อนันทนาการ

จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กัญชาในประเทศไทยไม่มีมาตรการในการควบคุมการครอบครองโดยใช้เกณฑ์ปริมาณในการกำหนดมาตรการควบคุมการครอบครองไว้เพื่อห้ามมิให้ครอบครองกัญชาเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนด จะเห็นได้จากประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 ไม่ได้กำหนดปริมาณในการครอบครองเอาไว้ เมื่อเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษาพบว่า มาตรการในการควบคุมในการครอบครองกัญชาของต่างประเทศได้กำหนดปริมาณในการครอบครองกัญชาไว้อย่างชัดเจนโดยกฎหมายของประเทศเนเธอร์แลนด์อนุญาตให้ครอบครองกัญชาได้ไม่เกิน 5 กรัม ต่อวันมลรัฐโคโลราโดอนุญาตให้ครอบครองกัญชาได้ไม่เกิน 1 ออนซ์ หรือ 28.5 กรัม และต้องอยู่ในภาชนะที่มิดชิด

2. การควบคุมด้านการจำหน่ายกัญชาเพื่อนันทนาการ

การศึกษาพบว่า ในกฎหมายไทยมิได้มีเกณฑ์ในการกำหนดสถานที่ตั้งของร้านค้าสำหรับขายกัญชา ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายได้ โดยร้านค้าสำหรับขายกัญชาอาจไปตั้งสถานที่ประกอบการใกล้กับสถานศึกษาหรือโรงเรียน ซึ่งเป็นการก่อให้เกิดความเสี่ยงในการเข้าถึงกัญชาของเยาวชนได้ แต่ในกฎหมายของต่างประเทศนั้นในประเทศเนเธอร์แลนด์ได้มีการกำหนดให้ร้านค้าสำหรับขายกัญชานั้นอยู่ห่างจากโรงเรียนหรือสถานศึกษาไม่ต่ำกว่า 250 เมตร ส่วนมลรัฐโคโลราโดประเทศสหรัฐอเมริกาที่ผู้เขียนพบไม่มีการกำหนดเกณฑ์ที่ตั้งของร้านค้าสำหรับขายกัญชา

นอกจากผลการศึกษาข้างต้นแล้ว การศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่า กฎหมายในประเทศไทยในการควบคุมการจำหน่ายกัญชาได้กำหนดเกณฑ์ในการซื้อกัญชาไว้ 2 เกณฑ์ คือ (1) กำหนดอายุของผู้มีสิทธิซื้อกัญชาจากร้านที่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายกัญชานั้นจะต้องมีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป และ (2) การกำหนดสถานะการเป็นนักเรียนนิสิตหรือนักศึกษา สตรีมีครรภ์หรือสตรีให้นมบุตร ไม่สามารถซื้อกัญชาได้ ซึ่งทั้ง 2 เกณฑ์นี้ไม่สัมพันธ์กัน เพราะบุคคลที่อยู่ในสถานะเป็นนักเรียนนิสิตหรือนักศึกษา สตรีมีครรภ์หรือสตรีให้นมบุตรนั้นมีอายุเกิน 20 ปี ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อกำหนดในการจำหน่ายกัญชาของกฎหมายต่างประเทศ พบว่า กฎหมายในการควบคุมการซื้อกัญชาเพื่อนันทนาการใช้เกณฑ์อายุ คือ การบรรลุนิติภาวะในการกำหนดการซื้อกัญชาเพื่อนันทนาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางกฎหมายในการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการที่มีจุดประสงค์ในการป้องกันการเข้าถึงยาเสพติดของเยาวชน และการศึกษายังพบว่ากฎหมายต่างประเทศมีกฎหมายเฉพาะกำหนดมาตรการการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ คือ มีเพียงเกณฑ์ในการกำหนดอายุเพียงอย่างเดียวเท่านั้นโดย ประเทศเนเธอร์แลนด์กำหนดอายุของผู้ที่สามารถซื้อกัญชาได้คือ 19 ปีขึ้นไป มลรัฐโคโลราโดประเทศสหรัฐอเมริกาคำหนดอายุของผู้ที่สามารถซื้อกัญชาได้คือ 21 ปีขึ้นไป

3. การควบคุมการปลูกกัญชาเพื่อนันทนาการ

จากการศึกษามาตรการในการควบคุมการปลูกกัญชาตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565 และประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องสมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565 (ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565) พบว่า มีหลักเกณฑ์คือให้ผู้ที่มีความประสงค์จะปลูกกัญชาทำการจดทะเบียนในแอปพลิเคชัน “ปลูกกัญ” โดยการจดทะเบียนดังกล่าวนี้เป็นเพียงการแจ้งให้รัฐทราบเท่านั้นว่าผู้ปลูกมีความประสงค์จะปลูกกัญชา มิใช่การลงทะเบียนเพื่อขออนุญาตในการปลูกกัญชา และไม่มีเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนในการปลูกกัญชาว่าสามารถปลูกกัญชาได้ครัวเรือนละจำนวนกี่ต้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดการใช้กัญชาที่ผิดวัตถุประสงค์เนื่องจากเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนของการปลูกกัญชาในครัวเรือนนั้นเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้กัญชาที่ปลูกเองได้ในครัวเรือน แต่เนื่องจากไม่มีการกำหนดจำนวนการปลูกที่แน่นอนส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายและยากต่อการควบคุมพฤติกรรมการใช้กัญชาของประชาชนได้

การศึกษาพบว่า กฎหมายต่างประเทศมีเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนต้นสำหรับการปลูกกัญชาในแต่ละครัวเรือนไว้อย่างชัดเจน เพื่อแยกการปลูกกัญชาเพื่อใช้ในการนันทนาการออกจากการปลูกในเชิงพาณิชย์หรือเพื่อใช้ในทางการแพทย์ โดยกฎหมายของประเทศเนเธอร์แลนด์อนุญาตให้ปลูกกัญชาครัวเรือนละไม่เกิน 5 ต้น กฎหมายของมลรัฐโคโลราโด อนุญาตให้ปลูกกัญชาครัวเรือนละไม่เกิน 6 ต้น แม้การไม่กำหนดจำนวนต้นที่ปลูกจะมีข้อดีในแง่ที่ไม่เกิดความยุ่งยากในการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่รัฐและการดำเนินคดีแก่ผู้ที่ปลูกเกินจำนวนแต่การไม่กำหนดจำนวนต้นปลูกก็มีข้อเสีย เพราะการที่กฎหมายของประเทศไทยก่อให้เกิดปัญหาการปลูกกัญชาเกินความจำเป็น และก่อให้เกิดปัญหาที่ไม่สามารถแยกการปลูกกัญชาเพื่อเชิงพาณิชย์ออกจากการปลูกเพื่อการนันทนาการ

4. การควบคุมสถานที่ในการเสพกัญชาเพื่อนันทนาการ

จากการศึกษาประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดให้การกระทำให้เกิดกลิ่นหรือควันกัญชา กัญชงหรือพืชอื่นใดเป็นเหตุรำคาญ พ.ศ. 2565 แสดงว่ากฎหมายมุ่งควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการโดยวิธีสูบ เพื่อป้องกันมิให้เกิดกลิ่นหรือควันกัญชารบกวนบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ก็ไม่ได้กำหนดพื้นที่ควบคุมในการสูบกัญชา แม้บัญญัติว่าให้นำพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาบังคับใช้ในการควบคุมเท่านั้นไม่สามารถป้องกันและดูแลสุขภาพของประชาชน เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมิได้บัญญัติหลักเกณฑ์ควบคุมการสูบไว้เช่นกัน ซึ่งต่างจากการควบคุมการสูบบุหรี่ ที่มีพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน ในการกำหนดสถานที่ที่สูบบุหรี่ ผลการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่า มีมาตรการในควบคุมสถานที่สูบหรือเสพกัญชาไว้ในกฎหมายเฉพาะการควบคุมการใช้กัญชา ทำให้กฎหมายมีมาตรการควบคุมสถานที่สูบกัญชาเพื่อนันทนาการไว้อย่างชัดเจน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า กฎหมายต่างประเทศมีแนวคิดและวัตถุประสงค์ต่อการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการ ดังนี้

1. เพื่อเป็นการป้องกันให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด
2. เพื่อเป็นการป้องกันหรือทำลายระบบของกัญชาในตลาดมืด
3. ลดภาระของเจ้าหน้าที่ตำรวจและระบบยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวกับการครอบครองกัญชา
4. ป้องกันมิให้ประชาชนมีประวัติอาชญากรรมสำหรับความผิดในการครอบครองกัญชาเพื่อเป็นการป้องกันการเข้าสู่ระบบยุติธรรมทางอาญา
5. เพื่อสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชนในประเทศและบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายให้เหมาะสม
6. ให้เข้าถึงกัญชาที่มีคุณภาพเพื่อวัตถุประสงค์การใช้กัญชาทางการแพทย์สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลกลางและการตัดสินใจของศาล

โดยมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้กัญชาเพื่อนันทนาการนั้นจะต้องสอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถแบ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายดังนี้

1. กฎหมายต่างประเทศได้กำหนดมาตรการสำหรับผู้ที่สามารถใช้กัญชาได้นั้นจะต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว ซึ่งมาตรการนี้สอดคล้องกับการป้องกันมิให้เยาวชนเข้าถึงยาเสพติด
2. กฎหมายของต่างประเทศมีมาตรการในการกำหนดให้ร้านค้าที่จะจำหน่ายกัญชาได้นั้นต้องมีใบอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐก่อนจึงจะสามารถขายกัญชาให้กับผู้ซื้อที่มีสิทธิในการซื้อกัญชาตามกฎหมายได้ ซึ่งมาตรการนี้สอดคล้องกับ การป้องกันหรือทำลายระบบของกัญชาในตลาดมืด
3. กฎหมายต่างประเทศมาตรการในการควบคุมในการครอบครองกัญชาของต่างประเทศได้กำหนดปริมาณในการครอบครองกัญชาไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนในการซื้อกัญชาในแต่ละมีจำนวนสูงสุดเท่าไร

นอกจากนี้กฎหมายต่างประเทศมีมาตรการกำหนดจำนวนต้นสำหรับ การปลูกกัญชาในแต่ละครัวเรือนไว้อย่างชัดเจน เพื่อแยกการปลูกกัญชาเพื่อใช้ในการนันทนาการออกจากการปลูกในเชิงพาณิชย์หรือเพื่อใช้ในทางการแพทย์ และมีมาตรการควบคุมสถานที่ปลูกกัญชาเพื่อนันทนาการไว้อย่างชัดเจน ซึ่งมาตรการนี้สอดคล้องกับ การทำให้สุขภาพและความปลอดภัยของประชาชนในประเทศและบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายให้เหมาะสม

เมื่อมีมาตรการทางกฎหมายที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้ก็จะสามารถป้องกันมิให้ประชาชนมีประวัติอาชญากรรมสำหรับความผิดในการครอบครองกัญชาเพื่อเป็นการป้องกันการเข้าสู่ระบบยุติธรรมทางอาญา

ข้อเสนอแนะ

1. มาตรการในการควบคุมมิให้เยาวชนเข้าถึงกัญชาเพื่อนันทนาการ

การกำหนดเกณฑ์อายุของผู้ใช้กัญชาในประเทศไทยถือว่ามีความเหมาะสมแล้วตามหลักเกณฑ์และแนวคิดทางกฎหมายของกฎหมายต่างประเทศ แต่เกณฑ์ในการกำหนดสถานะบุคคลของกฎหมายไทยในการห้ามสตรีมีครรภ์และสตรีให้นมบุตร นักศึกษาหรือนิสิตในการใช้กัญชานั้นควรนำเกณฑ์ดังกล่าวนี้ออกเนื่องจากการบังคับใช้ดังกล่าวนี้มีความไม่สัมพันธ์กัน ก่อให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมาย การกำหนดมาตรการของผู้ใช้จึงควรเป็นดังนี้

ผู้ที่มีสิทธิใช้กัญชาได้นั้นต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วเท่านั้นและกำหนดในดับทกฎหมายอย่างชัดเจนว่าผู้ที่มีสิทธิใช้กัญชาสามารถใช้ได้อย่างไรบ้าง เช่น ครอบครอง การเสพ การแจกจ่าย การปลูกและการจำหน่าย

2. มาตรการควบคุมมิให้ประชาชนใช้กัญชาเพื่อนันทนาการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ

1. การควบคุมการครอบครองกัญชาเพื่อนันทนาการ มาตรการในการครอบครองกัญชาควรกำหนดปริมาณไม่เกิน 30 กรัมต่อคนซึ่งมีความใกล้เคียงกับมลรัฐโคโลราโดประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งอนุญาตให้ครอบครองกัญชาได้ไม่เกิน 1 ออนซ์ต่อคน (28.35 กรัม) ซึ่งถือว่าเป็นปริมาณที่ใกล้เคียงกันส่วนประเทศเนเธอร์แลนด์นั้นอนุญาตให้ครอบครองกัญชาเพียง 5 กรัมต่อวัน ผู้เขียนจึงเห็นว่าการครอบครองจำนวน 30 กรัมเป็นปริมาณที่เหมาะสมเนื่องจากการใช้ปริมาณดังกล่าวนี้ถึง 2 ประเทศ นอกจากนี้แล้วควรมีการนิยามให้ความหมายของการเสพกัญชา เพื่อความชัดเจนในการตีความกฎหมายและการบังคับใช้ที่ถูกต้อง

2. การควบคุมด้านการจำหน่ายกัญชาเพื่อนันทนาการ มาตรการในการจำหน่ายกัญชาตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขปรับปรุงกฎหมายดังนี้

2.1. ควรให้คำนิยามของคำว่า “การจำหน่าย”

2.2. ควรกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับสถานที่ตั้งของร้านค้าสำหรับขายกัญชาว่าควรอยู่ห่างจากโรงเรียนหรือสถานศึกษาเท่าใด และประเทศเนเธอร์แลนด์ได้กำหนดให้ร้านค้าสำหรับขายกัญชาต้องอยู่ห่างจากโรงเรียนไม่ต่ำกว่า 250 เมตร

2.3. ควรมีเกณฑ์ในการกำหนดปริมาณสูงสุดที่ซื้อ-ขายได้ต่อครั้งตามแนวคิดทางกฎหมาย เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพของประชาชน ตามแนวทางของประเทศเนเธอร์แลนด์ที่อนุญาตให้จำหน่ายกัญชาได้ไม่เกิน 5 กรัมต่อการซื้อ-ขายหนึ่งครั้ง มลรัฐโคโลราโดประเทศสหรัฐอเมริกาอนุญาตให้จำหน่ายกัญชาได้ไม่เกินคนละ 1 ออนซ์ต่อการซื้อ-ขายหนึ่งครั้ง ผู้เขียนเห็นว่าปริมาณที่เหมาะสมคือจำนวน 30 กรัมเนื่องจากเป็นปริมาณที่เหมาะสมเนื่องจากการใช้ปริมาณดังกล่าว

2.4. ควรยกเลิกสถานะบุคคลที่มีสิทธิซื้อ-ขายกัญชาได้ออกโดยใช้เกณฑ์การกำหนดอายุเพียงอย่างเดียวโดยใช้หลักการเดียวกับการครอบครองที่กล่าวไว้ข้างต้น

3. การควบคุมปลูกกัญชาเพื่อนันทนาการ ต้องมีการขออนุญาตจากหน่วยงานของรัฐและกำหนดจำนวนในการปลูกกัญชาตามแนวทางของกฎหมายต่างประเทศในการปลูกกัญชาในครัวเรือนเพื่อใช้ส่วนบุคคล ได้แก่ ประเทศเนเธอร์แลนด์อนุญาตให้ปลูกได้ไม่เกิน 5 ต้นต่อหนึ่งครัวเรือนมลรัฐโคโลราโดประเทศสหรัฐอเมริกา อนุญาตให้ปลูกได้ไม่เกิน 6 ต้นต่อหนึ่งครัวเรือน ซึ่งในกฎหมายไทยนั้นผู้เขียนเห็นว่าควรอนุญาตให้ปลูกได้ไม่เกิน 6 ต้นต่อหนึ่งครัวเรือน โดยยึดเกณฑ์จำนวนจากประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2563 โดยประกาศกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดการปลูกกัญชาได้ครัวเรือนละ 6 ต้น

4. การควบคุมสถานที่ในเสพกัญชาเพื่อนันทนาการ ควรมีมาตรการที่เฉพาะสำหรับการกำหนดสถานที่เสพกัญชาเช่นเดียวกับการกำหนดสถานที่สูบบุหรี่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษประเภท 5 พ.ศ. 2565. (2565, 8 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 139 ตอนที่ 35 ง, หน้า 8.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 พ.ศ. 2563. (2563, 14 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 ตอนที่ 290 ง, หน้า 33-34.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562. (2562, 18 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 136 ตอนที่ 19 ก, หน้า 1-16.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522. (2522, 22 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 119 ตอนที่ 96 ก, หน้า 1-30.
- วิสาข์ สุชาติ, ณัฐพล พงนาประเสริฐ และอัจฉรา ปทุมนากุล. (2564). *กัญชาพืชทางเลือกใหม่ ผลกระทบทางเศรษฐกิจและความคุ้มค่าในการลงทุน* (ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สถาบันคลังสมองของชาติ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- วารสาร สามโกเศศ. (2557). กัญชาถูกกฎหมายในโคโลราโด. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2565. แหล่งที่มา <https://thaipublica.org/2014/02/colorado-cannabis/>.
- สำนักสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). “อนุทิน” แจง นโยบายเสรีกัญชา มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และสุขภาพ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2565. แหล่งที่มา <https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/04/175061/>.
- อัครพนธ์ เอี้ยวรัตน์. (2563). ปัญหาการพัฒนากฎหมายยาเสพติด: ศึกษากรณีการเปิดเสรีกัญชา. *วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 8 (2), 93-104.

- Barett, S. (2022). Medical Marijuana and Federal Law. *Online*. Retrieved 15 October 2022. from <https://www.criminaldefenselawyer.com/resources/criminal-defense/federal-crime/medical-marijuana-federal-laws.htm>.
- David, W. M. (2021). *The Colorado Experiment: Legalized Marijuana's Impact in Colorado*. New York: Hudson Institute.
- Dirk, J. K. (2019). *Cannabis Regulation in Europe: Country Report Netherlands* (ed). Netherland: University of Amsterdam Bonger Institute of Criminology.
- FindLaw. (2019). Colorado Revised Statutes Constitution of 1876 Art. XVIII, § 16. Personal use and regulation of marijuana. *Online*. Retrieved 16 July 2022. from <https://codes.findlaw.com/co/colorado-constitution-of-1876/co-const-art-xviii-sect-16.html>.
- Government of the Netherlands. (2017). Drug. *Online*. Retrieved 10 July 2022. from <https://www.government.nl/topics/drugs/am-i-committing-a-criminal-offence-if-i-possess-produce-or-deal-in-drugs>.
- History Colorado. (2019). Collecting the History of Marijuana Legalization in Colorado. *Online*. Retrieved 5 July 2022. from <https://www.historycolorado.org/story/stuff-history/2019/04/19/collecting-history-marijuana-legalization-colorado>.
- Leslie, L. I. (2018). *The Science of Marijuana* (3rd Edition). New York: Oxford University.
- Palali, A., & van Ours, J. C. (2017). Cannabis use and support for cannabis legalization. *Empirical Economics*, 53, 1747-1770.
- Rolles, S. (2014). *Cannabis policy in the Netherlands: Moving forwards and not backwards* (ed). Bristol: Transform Drug Policy Foundation.
- Small, C. (2020). Colorado's History with Marijuana And Path To Legalization. *Online*. Retrieved 5 July 2022. from <https://hoban.law/2020/10/colorados-history-with-marijuana-and-path-to-legalization/>.